

DØDSFALD

STATSRAAD C. A. KOEFOED

Den 7. Februar afgik Statsraad C. A. *Koefoed* ved Døden i sit Hjem i København, 92 Aar gammel. Han begyndte og afsluttede sit Livsløb i Danmark, men sin Manddomsgerning udførte han som Landbrugsreformator i Rusland, hvor han for store Omraaders Vedkommende gennemførte den tilsvarende Udskiftning af Landsbyjorderne, som herhjemme 100 Aar tidligere havde skabt Forudsætningerne for det danske Landbrugs Udvikling.

*Statsraad
C. A. Koefoed.*

Carl Andreas Koefoed blev født den 16. Oktober 1855 i Skanderborg, hvor Faderen var Apoteker og Proprietær. Den unge Koefoed valgte Landbruget som sit Virkefelt, og kom efter sin praktiske Uddannelse til Landbohøjskolen, hvorfra han i 1875 udgik som Landbrugskandidat. De følgende 3 Aar var Koefoed dels Forvalter, dels lærte han Mejerivæsen paa forskellige større Gaarde.

I 1878 drog C. A. Koefoed til Rusland, og nu begyndte for Alvor hans Livs Eventyr. Der var her nok at tage fat paa for den initiativrige, unge danske Landmand. Allerede efter 2 Aars Forløb blev han Godsforvalter paa Godset „Titovo“ i Guvernementet Kaluga. I 1887 var Koefoed blevet saa fortrolig med russiske Landbrugsforhold, at han kunde opnaa Ansættelse som Ejendomstaksator ved den almindelige russiske Landkreditforening — noget ganske enestaaende i Betragtning af, at han var Udlænding. Men Koefoed skulde naa langt videre endnu. Paa Anbefaling af Kejserinde Dagmar fik han et Par Aar senere en tilsvarende Stilling i den russiske Adelsbank, og nu fik han Lejlighed til i indflydelsesrige Kredse, bl. a. hos Politikerne og i det russiske Landbrugsministerium, at fremkomme med de Tanker og Planer, som han gik og tumlede med.

Arbejdet som Taksator førte Koefoed viden om i de store Landdistrikter, og han saa, hvor gammeldags Jorden dyrkedes, bemærkede Bøndernes ringe Interesse for deres Arbejde og sidst, men ikke mindst, den uheldige Opdeling af Landsbyernes Jord. Ofte laa den enkelte Gaards Jord spredt i indtil 100 Smaastykker rundt om i hele Bymarken. I en Artikel i *Tidsskrift for Landøkonomi* (1921) om *Russiske Landbrugsforhold og Revolutionens Indflydelse paa dem* beretter Koefoed følgende om denne Opdeling: „Enhver skulde have en bestemt Brøkdel af Marken, men ingens samlede Lod maatte være bedre end den andens. Intet Steds er Loddernes Størrelse gjort afhængig af deres Godhed, hvad enten dette nu stred mod Bøndernes Retsbegreber, eller det var begrundet i, at man intet Steds kunde blive enig om en Taksation, som gav Mulighed for at kompensere Jordens Kvalitet med dens Kvantitet. Da man saaledes ikke kunde gøre det lige godt for alle, saa gjorde man det lige ube-

kvemt for alle. Det forstod man. Først og fremmest maatte Retfærdigheden ske Fyldest, selv om der derved skabtes utaaelige Forhold for Jordens Drift. Med en karakteristisk Samstemning i Tankegangen har Landboerne Verden over splittet enhver enkelt Bymands Lodder over hele Marken i Strimler og Stykker, hvis Bredde i mange Tilfælde ikke overstiger en Alen“.

Belært af Forholdene hjemme i Danmark blev Koefoed snart klar over, at ogsaa i Rusland var en Udskiftning af disse mange Smaaarealer og en Samling af dem om de Gaarde, hvortil de hørte, maaske den aller vigtigste Forudsætning for Landbrugets Udvikling. I Tale og i Skrift søgte han at skabe Forstaaelse for Udskiftningens Betydning, og det lykkedes ham at gøre adskillige fremtrædende Personligheder, bl. a. *Stolypin*, den senere Indenrigs- og Statsminister, interesseret i Sagen.

Iøvrigt var der allerede paa det Tidspunkt en vaagnende Interesse og Forstaaelse for liberale Agrarreformer, og det førte med sig, at Koefoed knyttedes til det russiske Landbrugsministerium, dels som Raadgiver og dels som Leder af det omfattende Udskiftningsarbejde, som Landbrugsministeriet nu tog Initiativet til. I den Anledning udnævntes Koefoed til Statsraad.

Det var et Arbejde af Format, Statsraaden nu gik ind til. Hans Arbejdsomraade strakte sig fra Ishavet til Sortehavet og fra Østersø-Provinserne til Sibiriens Ødemarker. Statsraad Koefoed var ikke Embedsmandstypen i den Forstand, at han sad paa sit Kontor og dirigerede Udskiftningen. Han var meget paa Rejse, hvad der vel næppe altid var saa behageligt med de Befordringsmidler, man dengang raadede over. Men Koefoed havde et godt Helbred, og han befandt sig uden Tvivl bedst ude blandt de russiske Bønder, hvis Forhold han vel kom til at kende bedre end nogen Russer — og han kom til at holde af dem.

Arbejdet gik ikke altid lige glat for Statsraad Koefoed. Navnlig i Begyndelsen mødte han en Del Modstand, især inden for Embedsmandskredse, men formentlig ogsaa fra Landbrugets egne Kredse, hvor man altid ser med en vis Skepsis paa alt, der berører hævdvundne Forhold. Statsraad Koefoed var dog ikke

til Sinds at give op. Det vilde være hans Natur saa inderligt imod. Med sin stærke Vilje og sejge Energi fortsatte han ufortrødent sit Arbejde. Udskiftningens Gennemførelse var for ham blevet en Livsopgave, og de praktiske Resultater overvandt da ogsaa i Tidens Løb den megen Skepsis. Koefoed havde set rigtigt, og han opnaaede da ogsaa megen og fortjent Anerkendelse for sin Indsats.

Da den første Verdenskrig udbrød, gik Udskiftningsarbejdet delvis i Staa, og Revolutionen i 1917 standsede det helt. Dog var meget blevet naaet i de forløbne 12 Aar. I en Artikel i *Tidsskrift for Landøkonomi* (1933) om *Udskiftningens historiske Gang gennem de europæiske Lande* anførte Koefoed, at der indtil 1917 i det europæiske Rusland (Polen og Østersøprovinserne ikke medregnet) var udskiftet ca. 14 Mill. ha eller 10 pCt. af det Bønderne tilhørende Areal, hvortil kom ca. 1 Mill. ha i Sibirien. Det var altsaa et Omraade paa næsten 5 Gange Danmarks Landbrugsareal.

Med Revolutionen ændredes Forholdene, og Statsraad Koefoed maatte tage fat paa anden Virksomhed. Han blev nu Leder af den danske Hjælpetjeneste for østrig-ungarnske Fanger i Østrusland og Sibirien i Aarene indtil 1920. Med sit fremragende Kendskab til russiske Forhold havde han gode Forudsætninger for at gøre en Indsats ogsaa paa dette Omraade. Det var et spændende og til Tider ikke helt farefrit Arbejde. Ikke mindre end 5 Gange blev Koefoed arresteret i denne korte Periode. Paa et vist Tidspunkt havde man endog helt mistet Forbindelsen med ham, hvorfor der næredes en Del Ængstelse for hans Skæbne, men han vendte dog velbeholden hjem, efter at have løst sin Opgave.

I 1921 blev Statsraad Koefoed knyttet til det danske Landbrugsministerium, der udsendte ham som Statskonsulent til Randstaterne, og senere — i 1927 — blev han Landbrugsattaché ved de danske diplomatiske Repræsentationer i Randstaterne og Rusland.

Der var noget af Eventyrets Glans over Statsraad Koefoeds Livsgerning og Levnedsløb. Han saa de store Opgaver og viste, at han var Manden, der kunde løse dem, men led samtidig den

Skuffelse aldrig at faa det blivende Resultat af sin Manddomsgerning at se. Og dog var det ikke som en mistrøstig Mand, at Statsraaden i 1931 paa Grund af Alder trak sig tilbage fra sin Stilling. Tværtimod bevarede han en usædvanlig Vitalitet lige til de seneste Aar. Det var, som om Alderen var uden Indflydelse paa hans ranke Holdning, Energi og Klarsyn.

Statsraad Koefoed fik nu Tid til at samle sine Indtryk fra de mange Aar i det fremmede. Han udfoldede en omfattende Skribentvirksomhed. Foruden de allerede nævnte Afhandlinger i *Tidsskrift for Landøkonomi* udkom i 1945 hans sidste større skriftlige Arbejde: *50 Aar i Rusland*. Desuden havde Koefoed udsendt Skrifter, der først og fremmest behandlede Udskiftningsspørgsmaalet, baade paa Russisk, Tysk, Rumænsk og Serbisk.

Statsraad Koefoed var overordentlig interesseret i alt, hvad der rørte sig om ham. Han deltog saaledes meget flittigt i Møder og Diskussioner, hvor faglige Spørgsmaal drøftedes. Ofte tog han Ordet, og der blev altid lyttet, naar han talte, for han havde noget at sige. Det kan i denne Forbindelse nævnes, at Statsraaden som 90-aarig var en af Hovedtalerne ved en Sammenkomst for Udlandsdanske. Hans Tale, der transmitteredes, var baaret af Kraft og præget af en Klarhed, som mange kunde misunde ham.

Det faldt i Statsraad Koefoeds Lod at skulle finde sig til Rette blandt en ny Generation, da han vendte hjem og tog fast Ophold i Danmark. Efter de mere end 50 Aars Ophold i Udlandet var jo langt de fleste af hans samtidige borte. Det faldt ham tilsyneladende let at blive fortrolig med en ny Tid og nye Mennesker, takket være hans forunderlige Indlevelsessevne og ungdommelige Sind.

Nu er Statsraad Koefoeds lange Arbejdsdag slut. Han naaede at faa meget udrettet og gjorde det paa en Maade, der tjente ham selv til Ære og kastede Glans over Danmarks Navn i det fremmede.

Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs Generalforsamling

Torsdag den 11. December 1947.

(Referatet fortsat).

11. Meddelelse om Landøkonomisk Rejsebureauets Virksomhed.

Forpagter *Aug. Bech* redegjorde for Rejsebureauets Arbejde i det forløbne Aar og kom herunder særlig ind paa en Omtale af Udvekslingen af unge Landmænd mellem Danmark og en Række Lande, der enten har givet Plads for unge Danske, eller som har sendt unge Landmænd hertil. De i det følgende nævnte Tal omfatter kun den Udveksling, hvor Landøkonomisk Rejsebureau har medvirket.

Der var i Aarets Løb anvist Plads for ca. 265 Udlændinge, og heraf ankom ialt 180. Fra unge danske Landmænd indkom ca. 275 Anmodninger om Plads i Udlandet, men heraf kom kun 150 af Sted.

Udvekslingen med Sverige, Norge og Finland varetages af et særligt Udvalg. Den nuværende Udvekslingsordning med disse Lande har ikke været helt tilfredsstillende. Det bør dog undersøges, om det ikke var bedre at arbejde sammen med de respektive Landes Landbrugsorganisationer, saa Landøkonomisk Rejsebureau kan nøjes med at formidle Udveksling af den Del af Landboungdommen, der vil ud for at lære de nordiske Landes Landbrug at kende.

Foruden med de nordiske Lande har der været Udveksling med England, Holland, Schweiz, Frankrig, Czekoslovakiet, Ungarn o. fl. a.

Endvidere har Rejsebureauet tilrettelagt Rejser for udenlandske Selskaber og Enkeltpersoner her i Landet, og ligesaa for Danske er der lagt Rejseplaner og givet Oplysninger til Brug for deres Studierejser i Udlandet.

I Begyndelsen af det nye Aar skal Arbejdet forberedes for Udvekslingen til Foraaret. For England, Holland og Schweiz vil de Udvekslingsaftaler, vi har nu, formentlig fortsætte. Med Frankrig og Luxembourg vil der blive truffet Aftale inden Foraaret. Til andre Lande vil vi — saafremt der er nogen, der ønsker at rejse dertil — sætte os i Forbindelse med de paagældende Landes Gesandtskaber eller Statens Udvandringskontor.

Rejsebureauet venter mange Ansøgninger om Plads i Udlandet. Naar der saa er blevet skaffet Plads til dem, sker det imidlertid ofte, at de unge Mennesker i Mellemtiden har taget anden Plads herhjemme og derfor ikke ønsker at rejse ud alligevel. Dette van-

skelligør i høj Grad Arbejdet. For at modvirke dette kunde der eventuelt blive Tale om ved Ansøgningens Indsendelse at kræve indbetalt et Gebyr, saa der var Dækning for de Udgifter, som det forgæves udførte Pladsanvisningsarbejde maatte have medført.

Konsulent *L. P. Hansen* spurgte, hvordan det laa med Chancerne for at rejse til Udlandet i den kommende Sommer. Det vilde være ønskeligt, om en Oversigt herover kunde blive udarbejdet og offentliggjort i Landbrugsbladene.

Forpagter *Aug. Bech* svarede herpaa, at Spørgsmaalet snarest skulde blive taget op, og at man vilde søge klaret hvor mange, der ønsker at komme ud, og ligesaa hvor mange Udlændinge, der kan blive Tale om at modtage. Chancerne for at komme ud vil sikkert være større i det kommende end i det forløbne Aar, men der skal snarest blive udsendt en Oversigt som den af Konsulent *L. P. Hansen* efterlyste.

12. Meddelelser angaaende Udvalgsarbejde.

a. Præstationsprøver med Heste.

Professor *Johs. Jespersen*: Udvalget vedrørende disse Præstationsprøver har fortsat de i Fjor omtalte orienterende Undersøgelser for at finde en praktisk Maade til at maale Hestenes Trækevne paa. Ved forrige Aars Generalforsamling gjordes kort Rede for en hos Forpagter *S. A. Andersen*, Løjtved ved Stenstrup St., foretagen Prøve. (Se *T. f. L. Hæfte 2, 1947, Side 122*).

En tilsvarende Prøve har i Aar været afholdt paa Bygholm ved Horsens. Man begyndte med en Markprøve paa 3 Timer, hvor Hestene — Tospand — var forspændt en Kultivator med 9 S-Tænder. Der benyttedes 3 Kultivatorer. Ved Hjælp af en Olietrykskraftmaaler konstateredes, hvor mange kg Træk, hver Kultivator krævede. Hver Omgang i Marken var paa 860 m. Paa Grundlag af det konstaterede Træk og Antallet af Omgange i Forbindelse med Tiden, det har taget at udføre, har man beregnet Arbejdsydelsen.

Ved denne Markprøve kontrollerede man ogsaa, hvor mange Skridt Hestene tog paa en Strækning af 100 m, og hvor lang Tid det tog at tilbagelægge disse 100 m. Der blev taget Gennemsnit af flere Tællinger. Før og efter Prøven kontrolleredes Hestenes Temperatur, Puls og Aandedræt.

Ved Hjælp af disse Markprøver faar man Oplysninger, om Hestene har mere eller mindre let ved at udføre Arbejdet. De forskellige Heste er saa ogsaa stillet mere lige, naar de bag efter skal til at aflægge den egentlige Kraftprøve, end hvis de tages lige fra Stalden.

Den egentlige Kraftprøve, ved hvilken man vil konstatere, hvor meget Hestene overhovedet er i Stand til at trække, foretoges paa Løjtved ved Hjælp af en Slæde, hvorpaa man læssede Sække, der var fulde af Sand. Man begynder ved en saadan Prøve med et forholdsvis lille Træk, der saa øges ved at læsse flere og flere Sække paa Slæden.

Paa Bygholm, hvor Statens Redskabsprøver har sin Virksomhed, prøvede man et Par af Spandenes Maksimaltrækevne paa samme

Maade, medens man prøvede nogle af Hestenes Trækkevne ved Hjælp af en særlig Præstationsprøve-Vogn, der var indrettet som en Lastbil med særlige Bremse- og Maaleanordninger, og det viste sig, at den sidste Maade er den bedste. Desuden viste det sig, at man ved Maaling af Hestenes Maksimaltrækkevne maa prøve hver Hest for sig og ikke i Spand.

De hidtil foretagne Prøver har været af orienterende Art, men Udvalget mener, at man paa Grundlag af de Erfaringer, man har indhøstet, vil være i Stand til at gennemføre hensigtsmæssige Præstationsprøver, og at man ved at prøve Afkom efter forskellige Hingste vil være i Stand til at afgøre, hvilke Hingste der giver Afkom med stor Arbejdsevne. Skal Arbejdet paa den Maade fortsættes og udvides, er det imidlertid nødvendigt, at der købes en Præstationsprøve-Vogn, og at der i den Tid, Prøverne foretages, staar en Mand til Raadighed, men forhaabentlig vil Landbo- og Avlsorganisationerne se forstaaende paa Sagen og yde den nødvendige Støtte.

Udvalget er klar over, at der er mange Fejlkilder at tage Hensyn til, men saa godt som alle Forholdsregler til Husdyravlens Fremme er behæftet med Fejlkilder — man behøver blot at tænke paa Kontrolforeningsarbejdet — men af den Grund har man ikke undladt at tage dem i sin Tjeneste.

b. Arbejdsundersøgelser i Landbruget.

Forpagter *Aug. Bech*: Gennem nogle Aar har vi haft Samarbejde om dette Spørgsmaal med Fyens Stifts patriotiske Selskab. Vi har haft en Del Vanskeligheder at klare, idet vi for det første blev nægtet Statstilskud til Konsulenten, og dernæst blev Konsulent *Erik Olsen* antaget af Foreningen af jyske Landboforeninger som Maskinkonsulent i Efteraaret 1947.

Endnu er der ingen Resultater at offentliggøre om Arbejdet, men de kan forventes snarest.

Som Afløser for Konsulent Olsen er antaget Landbrugskand. *Johs. Jensen*, Landøkonomisk Driftsbureau.

c. Undersøgelser vedrørende Bygning af Siloer.

Forsøgsleder, Dr. agro. *V. Steensberg*: Det i 1940 nedsatte Arbejdsudvalg vedrørende Silobygning er efter at være tiltraadt af nye Medlemmer atter i Virksomhed. Udvalget bestaar af følgende: Civilingeniør *Jörn Høgsbro*, Konsulent *H. Land Jensen*, Entreprenør, Civilingeniør *P. Kern-Jespersen*, Civilingeniør, Dr. techn. *Erik V. Meyer*, Forsøgsleder, Dr. agro. *V. Steensberg*, Civilingeniør, Professor *E. Suenson*.

Forsøgsleder *Steensberg* fungerer som Formand for Udvalget.

Udvalgets første Opgave skulde være at revidere og udvide den i 1940 udsendte Vejledning i Opførelse af Ensilagebeholdere, fordi nye Synspunkter maa anlægges ved Opførelsen af disse Beholdere.

Det er særlig Spørgsmaalet om Taarnsiloers eller halvhøje Siloers Bygning, der trænger sig paa. Under hvilke Forhold bør saadanne Beholdere foretrækkes, hvor store bør de være, og hvorledes bør de bygges?

Efter at Ensileringen i alle Tilfælde for Roetoppens Vedkommende maa regnes for et fast Led i Landbrugsbedriften, og efter at Arbejds-manglen har gjort Foranstaltninger, der letter Arbejdet, nødvendige, er Tiden inde til i mange Tilfælde at forlade de mindre Grubesiloer, idet Taarnsiloer eller halvhøje Siloer lettest kan placeres saaledes, at arbejdsmæssige Fordele opnaas.

Udvalget har afholdt 3 Møder, det ene i Forbindelse med en Ekskursion til større og middelstore Landbrug paa Falster, Brug ved hvilke Silospørgsmaalet var løst paa udmærket Maade.

Desuden har Civilingeniør Høgsbro flere Gange, og Forsøgsleder Steensberg en enkelt Gang besøgt Sverige for at se, hvilke Fremskridt man der har gjort paa Omraadet og for at optage et Samarbejde med Det Svenske Landbrugs Bygningstjeneste, hvilket har medført, at nævnte Institution efter dansk Opfordring vil maale, hvilket Tryk knust Roetop øver paa Siloens Væg. Ligeledes har man fra svensk Side lovet os alle Oplysninger, som maatte fremkomme vedrørende andre Afgrøders eller Fodermidlers Tryk paa Silovæggen, et Spørgsmaal, som jo er af afgørende Betydning for Armeringen af Siloerne og dermed for Byggeomkostningerne.

Foranlediget af en Henvendelse fra et Firma, som agter at forhandle et schweizisk Middel til Beskyttelse af Silovæggene mod Syreangreb, har man paabegyndt Undersøgelser af dette saavel som forskellige andre Præparaters Værdi. Ved disse Undersøgelser samarbejder man med Statens Redskabsprøver, repræsenteret ved Forstander *Knud Hansen*, samt med Kærehave Landbrugsskole ved Forstander *P. Hjertholm*. De Præparater, der hidtil er bragt i Anvendelse er:

2 forskellige fra Det danske Gødnings-Kompagni

Gaschell (Schweiz)
Vandglas
Raa Linolie.

Saa snart de fornødne Oplysninger vedrørende de forannævnte svenske Undersøgelser over forskellige Afgrøders Tryk paa Silovæggen foreligger, vil Udvalget gaa i Gang med Udarbejdelsen af Forslag og Beregninger for Siloer til middelstore og store Landbrug, ligesom de i den nuværende Vejledning givne Forslag vil blive revideret. Arbejdet kan forhaabentlig afsluttes saa tidligt, at den nye Vejledning kan trykkes i Forsommeren 1948.

d. Meddelelse om Virksomheden i Udvalget
for Afsætning af dansk Sædefrø til Udlandet.

Professor *Axel Pedersen*: Udsendelse af Frøprøver var den af Selskabets Virksomhedsgrene, der paavirkedes mest af Krigen og de særlige Forhold, der stod i Forbindelse dermed. 1945 blev der slet ingen Prøver udsendt. Virksomheden blev først genoptaget i 1946, hvor der udsendes ialt 119 Prøver, fordelt paa 9 Forsøgssteder i England, Holland, Finland og Rusland. Prøverne fordelte sig saaledes: Korn: 11 Prøver, Rodfrugter: 24 Prøver, Kløver: 37 Prøver, Græsser: 47 Prøver.

I Foraaret 1947 udsendes til 16 Forsøgssteder ialt 294 Prøver, der fordelte sig saaledes:

	Korn	Rodfrugter	Kløver	Græsser	Andet	Ialt
Czekoslovakiet	1	16	—	—	—	17
England	0	40	10	19	—	69
Frankrig	1	—	11	19	—	31
Holland	—	—	—	1	—	1
Polen	4	14	22	38	—	78
Rusland	8	34	8	3	4	57
Schweiz	—	—	11	17	—	28
Ungarn	—	10	—	—	3	13
	14	114	62	97	7	294

I Aarene før Krigen blev der udsendt et stort Antal Prøver. Da disse Prøver fortrinsvis var sendt til Lande, der blev stærkt hærget under Krigen, eller hvor Forsøgsarbejdet helt eller delvis standsedes som Følge af Krigsforholdene, blev der kun Tale om enkelte og ret ufuldstændige Resultater. Til næste Aar haaber vi at kunne faa i det mindste nogle foreløbige Resultater frem af Forsøg med de Prøver, der udsendes i 1946.

13. Fremlæggelse af Regnskabet for Finansaaret 1946—47.

14. Forslag til Virksomhedsplan og Budget for Finansaaret 1948—49.

Kontorchef *Axel Nielsen* fremlagde saavel Regnskab som Budget og Virksomhedsplan, der godkendtes enstemmigt.

15. Eventuelt.

Under dette Punkt paa Dagsordenen forelagde Proprietær *A. Chr. D. Petersen*, Ryslinge, et Spørgsmaal: *Bør og kan Realkreditsystemet i Danmark udvides, og redegjorde for det, idet han foreslog, at Landhusholdningsselskabet tog det op til nærmere Overvejelse.*

Propr. *A. Chr. D. Petersen* udtalte bl. a.: I de sidste Par Aar har jeg i Tankerne ofte beskæftiget mig med Spørgsmaalet, om Realkreditsystemet, som vi nu har det, er fyldestgørende, saaledes som Udviklingen er foregaaet.

Maa jeg her indskyde, at det jo slet ikke er noget revolutionært at foretage Ændring i Realkreditsystemet; ja, man kan vel endda sige, at dette i de sidste 130 Aar har været i stadig omend periodisk Udvikling. Saaledes var indtil 1810 al Kredit bundet paa privat Udlaan. Først September 1810 oprettedes Danmarks første Sparekasse, nemlig Holsteinborg Sparekasse. Sparekassesystemet med delvis og stadig stigende Overtagelse af Realkrediten udvikledes hurtigere og hurtigere, indtil nu Landet er helt dækket af Sparekasser. Medens Sparekasser saaledes er begyndt paa Landet, blev den første Kreditforening oprettet i København, allerede 1797, da København skulde opbygges efter den store Brand.

Først 1850 kommer Loven om Oprettelse af Kreditforeninger, og 1851 oprettedes Østifternes Kreditforening og Kreditforeningen for Landejendomsbesiddere i Jylland, 1860 fulgte Kreditforeningen for

Fyns Stift og Vest- og Sønderjydske Kreditforening, 1866 Creditkasen for Landejendomme i Østifterne og 1880 de 2 Husmandskreditforeninger. Statutter for disse Kreditforeninger begrænser Udlaanene til højst 60 pCt. af Vurderingssummen — (saa højt er næppe mange Laan givet).

Hypotekforeninger og Personalkredit: Med den stigende Kapitalinvestering i Landbruget, som fremkaldtes ved Jordens Forbedring, Dræning, Mergling, Kultivering af Moser o. m. a., endvidere Landbrugsøkonomiens Omlægning igennem 80erne og 90erne med Overgang fra Kornsalgets ekstensive til Husdyrbrugets intensive Bedriftsform, viste Realkreditsystemet atter manglende Fyldest.

Hypotekforeningernes Oprettelse: Den første oprettedes 1895, Laanegrænsen udvides til 75 pCt. af Vurderingssummen, og Amortiseringsstiden fastlægges til 30 Aar, medens Kreditforeningen havde 60 Aars Amortiseringsstid.

Nu mente man, at Realkreditsystemet var godt underbygget, og det var vist ogsaa rigtigt, men Udviklingen skrider jo stadig fremad, og vi er aldrig færdige, men maa altid være paa Vej.

Landbruget staar, og har allerede i Aarevis staaet, paa Vej til ny Kapitalinvestering gennem den af Forholdene fremtvungne Rationalisering og Mekanisering, der kræver for den enkelte Bedrift forholdsvis store nye Kapitalanlæg ved Modernisering af Bygninger og Indkøb af Maskiner, saaledes at man nu atter maa falde tilbage til Personalkredit, som vi fra ca. 1800-Aaret stadig var gaaet mere fra.

Naar dertil kommer, at den moderne Skattepolitik hæmmer Opsparingsmulighederne og for Resten ogsaa ødelægger Sparsommelighedsinteressen, saa Opsparing trods det enormt høje Lønningsniveau ikke mere holder Stand med de Muligheder, der er for Opsparing, saa viser Realkreditsystemet atter, at det ikke er fyldestgørende.

Endvidere maa tages i Betragtning den moderne Finanspolitik, hvor jeg synes, det demokratisk-politiske System viser en af sine største Brist, derved at man hæmmer Opsparingslysten og Fortjenstmulighederne, naar disse er til Stede i Erhvervene og derved hindrer Henlæggelse af Reserver, medens man uhindret lader Lønkravene stige og dermed Forbruget florere, og samtidig, for at de erhvervsudgyttere kan følge med i Levestandard, Gang paa Gang hæver Understøttelser, saaledes at den saakaldte „onde Cirkel“ stadig er i fuldt Sving — Arbejdsløshedskonflikter med stigende Arbejdsløn, Ferie med fuld Løn, kortere Arbejdstid, og Pengene hertil kan kun fremskaffes paa een Maade, nemlig ved Vareprisstigning, saa med stigende Pristal, til stigende Tjenestemandslønninger og højere Skatter, atter stigende Pristal, og saa begynder det hele forfra, og Svikmøllen gaar. —

I gamle Dage, da Seddelbanken var et privat Aktieforetagende med Pligt til at holde Pengevæsenet i Orden, vilde man til Hæmning af alt dette have faaet et haardhændet Bankindgreb med banktekniske Midler, Kreditindskrænkning, Diskontoforhøjelse, Seddelomløbsindskrænkning m. m. Nu, da Seddelbanken er Statens, maa Banken følge det politiske System, og derfor suspenderer man Guldindløseligheden og udvider Seddelmængden til *Behovets* Størrelse, hvilket vil sige, at

hver Gang „den onde Cirkel“ er drejet en Omgang, maa Seddelmængden øges — Inflationen er i fuld Gang.

Alt dette vil øge de Kriser, som Landbruget er ude for, og da det som ovenfor anført grundet paa Skatteprincippet er udelukket at skabe de nødvendige Reserver, vil Landejendomme i saadanne Kriser være udsat for Paniksalg. Da Kapitalinvesteringerne er saa høje, som Forholdene nu kræver det, kan Personalkrediten ikke klare disse Krisesituationer.

Saadanne Krisesalg vil være ruinerende for den enkelte og giver store nationaløkonomiske Tab for Samfundet, idet en Landejendom, før den gaar til Tvangssalg, vil være ribbet og afklædt for Besætningsværdier, Gødningsværdier og mangelfuld Vedligeholdelse af Bygninger og Driftsmateriel, saa der vil gaa en halv eller hel Menne-skealder, før den atter er fuldtydende.

Men kan alt dette nu undgaas — ikke helt — men hvis man kunde faa Slægten til at staa solidarisk, saaledes at den hele Søkendeflok fik Fordel af de gode Tider, men samtidig resignerede i de daarligere, saa kunde, synes jeg i hvert Fald, de gamle Slægtsgaarde — jeg tænker her paa Slægtsgaarde i virkelig Forstand — der er det Sted, hvor Familien i Generationer samles og oplever Slægtens Minder og selv skaber nye Minder for kommende Generationer, saadanne Minder, der giver Livsværdier, meget mere værdifulde i Livet end nogle tusinde Kroner i mere eller mindre paritetiske Sedler, spares for en alt for stærk Behæftelse.

Det kunde undgaas eller i hvert Fald begrænses i nogen Grad ved at gøre Forrentningen konjunkturbestemt, saaledes at Gældsbeviserne ikke lød paa saa og saa mange Procent Rente, men i Stedet paa saa og saa store Kvantum Naturalier til Gennemsnitspris beregnet hvert Aar, saa vilde Mulighederne for at kunne betale saavel under Højsom Lavkonjunktur være til Stede for Debitor. Laanedokumentet vilde vel saa under Højkonjunktur være meget værd og under Lavkonjunktur mindre, men f. Eks. som Anlægspapir vilde det være lige meget værd, da de virkelige Værdier, Vareværdien altid vil være til Stede.

Naar vi nu ser, at de, der i disse Højkonjunkturtider er daarligst stillet, jo ikke er Arbejderne, ja, ikke engang de offentligt forsørgede, men i Virkeligheden de, der skal leve af en mindre sammensparet Kapital frigjort ved et Ejendomssalg, takket være Skatterne og ikke mindst den meningsløst høje Formuebeskatning, skal der en ret formidabel Kapital til, for at ældre Mennesker skal kunne leve af Renten i disse Tider. Rentesatserne har jo været nedadgaaende, samtidig med at selve Pengeværdien er gaaet tilbage. Hvis der nu i Obligationer havde været fastsat bestemte Naturalier i Stedet for en Rentepercent, saa vilde disse Rentenydere være særdeles bedre stillet nu, og naar Tiden for Prisfald kommer — og med Historiens Sikkerhed ved vi, det kommer — eller hvis vi atter faar en Regering, der vil fremskaffe en ærlig Krone, saa vilde Debitor være i nogen Grad assureret, idet han stadig kun skal betale det stipulerede Kvantum Naturalier, men Kreditor vilde ikke være ringere stillet, for han faar stadig de Naturalier, han ved Salget eller Laanet regnede med at skulle bruge.

Det, det her gælder om, er at finde den rette Faktor i Naturalier, men saadan som Tiden nu ser ud, vilde jeg tro, at lige Fordeling paa Smør, Flæsk, Byg og Hvede eller Rug vil være passende; maa-ske man ogsaa skulde tage Æg med og paa visse Egne f. Eks. Kød ogsaa. Man kunde ogsaa tage Sødmælk med 4 pCt. Fedt i Stedet for Smør. Det vilde dække, hvis Osteproduktionen til sin Tid skulde slaa Smørret ud.

Jeg har ogsaa overvejet at bruge samme Konjunkturberegning, som man i Statens Jordlovsudvalg bruger, men mener ikke, den er hold-bar igennem længere Tid, hvis Inflationen fortsætter. Derved bliver Handelsværdien nemlig højere og Renteberegningen som Følge deraf lavere, og det er jo ikke Meningen, at Debitor paa denne Maade skulde lave sig Kapital paa Kreditors Bekostning.

Jeg vilde tro, at med tilstrækkelig autoritativ Paavirkning vilde man kunne faa vore Kreditforeninger til med fornøden Lovhjemmel at oprette nye Serier for saadanne Obligationer, saaledes at de Familiemedlemmer, der skulde bruge Kontanter, kan afsætte en saadan Obligation til en god Kurs selv i de daarlige Obligationsaar, og en Normalkurs i de gode Aar. De Slægtninge, der ikke skal bruge Kontanter, vil have en varende Prioritet i Slægtsgaarden — et System, synes jeg, der tenderer mod det nu afløste Majorat, men ikke som Majoratet gav alt til den ældste i Søkendeflokken og intet til de yngre, og man var som før nævnt med til i nogen Grad at assurere Slægtsgaardens Bevarelse i Slægten.

(Jeg har ikke nævnt Afdrags- og Administrationsomkostninger ved disse Obligationer, dette er jo kun en teknisk Beregning, som ikke vil volde større Vanskeligheder.)

Det er muligt, der ogsaa burde sættes ind for, at Tinglysningsbe-grænsningen bliver hævet eller udvidet. Hvis ikke man mener, at dette er forsvarligt, kunde man ogsaa ved at hæve Driftsmateriellets bogførte Sum faa Panteværdien sat op. Det er nemlig mit Indtryk af de Landbrugsregnskaber, jeg kender, at man her har været noget for forsigtig i Landbruget; ved at ansætte Driftsmateriellet højere, vilde man opnaa en større Plads inden for Panteværdien. Man behø-ver jo ikke at være al for bange for, at Formuestigningen skal blive et nævneværdigt Formueskatteobjekt, selv om Driftsmateriellet staar noget højere. Det vil jo altid være af Værdi, at Obligationerne lig-ger inden for Panteværdien, da det jo helst skulde kunne tinglyses.

Den ledende Præsident, Professor *Axel Pedersen*, takkede Propr. A. Chr. D. Petersen for hans interessante Indlæg og lovede paa Præ-sidiets Vegne, at det fremførte Spørgsmaal skulde blive taget op til Overvejelse.

Da ingen ønskede Ordet for yderligere Bemærkninger, erklæredes Generalforsamlingen for hævet.

Mejeribrugets Produktions- og Afsætningsforhold i 1947.

En Oversigt over Hornkvægbestanden og Forskydningerne heri i de senere Aar sammenlignet med Bestanden før Krigen giver i høj Grad et Indtryk af de primære Virkninger af sidste Aars tørre Sommer, der i første Omgang medførte daarlige Græsningsbetingelser, men ogsaa gav smaa Udsigter for Vinterfodringen, hvilket nødvendigvis maatte medføre en Reduktion af Kvægbesætningerne.

Den sidste Kreaturtælling, som fandt Sted den 27. December 1947, viser, at den samlede Hornkvægbestand nu er nede paa 2 668 000 Stk., hvilket er det laveste Tal siden 1924. Reduktionen har gjort sig forholdsvis stærkest gældende for Ungdyrbestandens Vedkommende, og det maa forudses, at denne Udvikling til sin Tid vil bevirke en yderligere Nedgang i Antallet af Malkekøer. Mælkeproduktionen pr. Ko udregnet paa Basis af Kreaturtællingen den 26. Juli 1947 har været 2639 kg eller 7 pCt. mindre end i 1946.

Den samlede Mælkeproduktion (eksklusive Producenternes Hjemmeforbrug) har andraget 3708 Mill. kg, hvilket er 12 pCt. mindre end i 1946 og 24 pCt. mindre end i 1939. 75 pCt. af Sødmælken er anvendt til Smørproduktion, 7 pCt. til Osteproduktion, 15 pCt. til direkte Konsum i Form af Mælk og Fløde, 2 pCt. til Mælkekonserves og 1 pCt. til anden Anvendelse og Svind, hvilket er omtrent den samme Fordeling af Sødmælkenes Anvendelse som i 1946.

Smørproduktionen har udgjort 125,4 Mill. kg mod 140,7 Mill. kg i 1946 og har altsaa været 11 pCt. mindre. Til Trods for det har Smøreksperten været større end i 1946, idet der er eksporteret 88,6 Mill. kg i 1947 mod 78,3 Mill. kg i 1946. Dette skyldes, at Halvdelen af den hjemlige Smørration blev ombyttet med Margarine fra den 1. Juli 1947, saa der blev frigjort mere Smør til Eksport. Hjemmeforbruget af Smør er som Følge deraf ogsaa faldet fra 59,2 Mill. kg i 1946 til 41,0 Mill. kg i 1947. Af den samlede Smørekspert gik 49,1 pCt. til England og de britiske Besættelsesstyrker i Europa, 12,4 pCt. til Rusland, 11,3 pCt. til Belgien, 10,8 pCt. til Schweiz, 3,3 pCt. til amerikanske Tropper i Europa og Resten 13,1 pCt. til andre Lande. Den 30. September 1947 udløb Handelsaftalen angaaende Smørleveran-

cerne til England, og som bekendt har Smøreksporten til England været indstillet i Oktober Kvartal 1947.

Osteproduktionen (eksklusive Kasein og Kvarg) har i 1947 udgjort 45,5 Mill. kg, hvilket er en Nedgang paa 12 pCt. sammenlignet med 1946, da vi havde den hidtil største Produktion, nemlig 52,0 Mill. kg. Ved Udgangen af 1947 var Mejeriernes Lagerbeholdning af Ost 5541 Tons, hvilket er 29 pCt. mindre end ved Slutningen af 1946, da Beholdningen udgjorde 7856 Tons.

Selv om Osteproduktionen var mindre i 1947 end i 1946, har Eksporten i 1947 været større end nogensinde før og udgjorde 13,3 Mill. kg mod 10,7 Mill. kg i 1946. 42 pCt. blev eksporteret til England og de engelske Besættelsesstyrker i Europa, 20 pCt. til Belgien og Luxemburg, 13 pCt. til Sverige, 8 pCt. til den amerikanske Besættelsehær i Europa, 5 pCt. til Schweiz og Resten 12 pCt. til andre Lande. Som et Led i Bestræbelserne for at udvikle og befæste Osteeksporten blev Lurmærket indført som Kvalitetsmærke for Eksportost fra den 15. Oktober 1947.

Hjemmeforbruget af Ost (beregnet som frisk Ost) var ca. 35 Mill. kg mod 39 Mill. kg i 1946 og har altsaa ligget en Del lavere. Vægten af salgsmoden Ost anslaaes at være ca. 10 pCt. mindre.

Produktionen af Kasein og Kvarg er forøget meget betydeligt i 1947 og udgjorde 12 595 Tons, hvilket er 92 pCt. mere end i 1946. Produktionen omfattede i Lighed med 1946 næsten udelukkende teknisk Kasein. Foderkaseinen udgjorde kun en lille Brøkdelen af hele Produktionen og repræsenterede nærmest den Del, som er uanvendelig til teknisk Brug.

Konsumsalget af Sødsmælk er steget fra 445 Mill. kg i 1946 til 454 Mill. kg i 1947. I disse Tal er inkluderet Skummetmælk anvendt til Standardisering, som andrager 70 Mill. kg i 1947 mod 37 Mill. kg i 1946. Konsumsalget af Fløde androg i 1947 54 Mill. kg mod 55 Mill. kg i 1946. Beregnet som Sødsmælk med ca. 3,8 pCt. Fedt har der været en Nedgang fra 198 Mill. kg i 1946 til 174 Mill. kg i 1947 som Følge af, at Flødens Fedtindhold blev sænket til 9 pCt.

Eksporten af frisk Sødsmælk til de amerikanske Besættelsesstyrker i Tyskland, der begyndte i Sommeren 1946, er fortsat i 1947 og har i dette Aar andraget 14,5 Mill. Liter. Der er saaledes hentet et ret betydeligt Dollarbeleb her til Landet gennem denne Eksport.

M. P.